

Innspill til Mediemangfoldsutvalget

Stopp Diskrimineringen er en stiftelse, etablert 2002, som har som hovedformål å sikre effektivt rettslig vern mot alle former for diskriminering og fremme likestilling av funksjonshemmede. Stopp Diskrimineringens styre består av personer som har lang og solid fartstid som talspersoner for funksjonshemmedes rettigheter i flere ulike organisasjoner og roller.

Vårt spesialfelt er anti-diskrimineringslovgivning og sivile og politiske menneskerettigheter nedfelt i hhv. Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, dtl., bestemmelser om hatkriminalitet i straffeloven og FNs konvensjon om vern av funksjonshemmedes menneskerettigheter, CRPD.

Vår virksomhet består både i interessepolitisk arbeid overfor norske myndigheter og å spre kunnskap om diskriminering og ekskludering av funksjonshemmede til målgruppen selv og til resten av samfunnet. Vi bistår dessuten personer i diskrimineringsklagesaker.

Vi har merket oss at utvalget har stilt følgende spørsmål:

Hvordan kan vi sikre hele befolkningen tilgang på nyheter, aktualiteter og samfunnsdebatt?

Dette spørsmålet tolker vi svært vidt. Dette handler om demokratiske rettigheter; medienes evne til å sikre ytrings- og meningsfrihet, speile befolkningen både personal- og innholdsmessig. Spesifikt vil vi vektlegge hvordan mediene bidrar til opprettholdelse av fordommer og stereotyper, og vedlikeholder et snevert mangfoldsperspektiv.

Kort om vårt arbeid knyttet til media

Utgangspunktet for vårt arbeid med media er:

- å sikre full realisering av ytrings- og meningsfriheten
- å bekjempe fordommer og diskriminering

Helt siden etableringen har vi deltatt aktivt i ad-hoc-prosjekter og initiativer med målsetting om bevisstgjøring og kompetansebygging om medias fremstilling av funksjonshemmede.

Vi har sittet i referansegrupper knyttet til professor Elisabeth Eides forskning på feltet, **Minoritetsrepresentanter som medieaktører**¹ og **Stort felt – liten dekning. Medierepresentasjoner av mennesker med nedsatt funksjonsevne**².

Rapporten, som er et av få forskningsarbeider om mediedekning av funksjonshemmede, viser at mediedekningen har gått ned over en tyveårsperiode, og en av forklaringene som gis, er at det i dag er færre journalister som har kunnskap innenfor feltet.

Videre har vi i flere år samlet inn et omfattende materiale om hvordan mediens språk, vinkling, perspektiv og utvalg av saker, i stedet for å bidra til folkeopplysning og bevisstgjøring, fastholder stereotyper og tilslører hvordan funksjonshemmede er en særlig utsatt gruppe for diskriminering, herunder mobbing og hatkriminalitet.

Eksempelsamlingen har vi tatt i bruk i undervisning av journaliststudenter ved HIOA og i andre sammenhenger, se vedlegg³.

Systematisk utelatelse av funksjonshemmede i mediepolitikken

Til tross for at ytringsfrihetsutvalget erkjente at realisering av ytringsfriheten krever aktiv innsats fra myndighetenes side, **infrastrukturkravet**, overså utvalget den største minoriteten i Norge, funksjonshemmede, i utredningen av ytringsfrihetens vilkår, **NOU 1999:27 Ytringsfrihet bør finde sted**. Det fremheves på s. 68 at: *minoritetenes forutsetninger og muligheter for delta i åpen og opplyst samtale kan sies å være et virkelig test case på ytringsfrihetens vilkår i samfunnet*.

Det faktum at utvalget flere steder omtaler minoriteter og deres rett til deltakelse, og likevel overser en særlig utsatt befolkningsgruppe som utmerker seg, både ved å være utestengt fra informasjon på grunn av manglende vilje til tilrettelegging, og ved å være underrepresentert på alle samfunnsarenaer, inklusive i offentlig posisjoner og samfunnsdebatt, demonstrerer hvor marginal en stor og i realiteten synlig befolkningsgruppe er. Dette ble også påpekt i **NOU 2001:22 Fra brukere til borgere**. Denne NOUen fikk liten omtale i media til tross for at denne NOUen var usedvanlig tydelig i sine politiske budskap, bl.a. om at hensyn til funksjonshemmede kan settes til side uten konsekvenser grunnet gruppens svake posisjon i samfunnet (s. 294).

Som vi påpekte i vårt innspill avgitt på åpen høring om endring av Grunnloven i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité, 3.5.2004, ble funksjonshemmede heller ikke nevnt i de påfølgende meldinger **St.meld. nr. 42 (1999-2000)** eller **St.meld. nr. 26 (2003-2004) Om endring av Grunnlovens § 100**.

Dette kunne vært historie, men funksjonshemmede er fortsatt systematisk utelatt i viktige dokumenter og debatter om demokrati og ytringsfrihet. Vi konstaterer at **Stortingsmelding 38 (2014-2015) Open og opplyst** ikke er et unntak. Riktignok finnes et kapittel om universell

¹ "Minoritetsrepresentanter som medieaktører" er et forskningsprosjekt ved det tverrfaglige forskningsprogrammet Culcom (Kulturell kompleksitet i det nye Norge) ved Universitetet i Oslo (UiO).

² Eide m.fl. 2014, Institutt for journalistikk og mediefag Høgskolen i Oslo og Akershus

³ Et eksempel på vårt forelesningsopplegg: Diskrimineres funksjonshemmede i media? 26.9.2014.

utforming, men heller ikke dette makter å ta opp i seg ulike aspekter knyttet til gruppens heterogenitet, utdypet i avsnittet **Tilgjengelighet**.

I meldingen refereres det til flere sentrale konvensjoner, men CRPD er ikke nevnt (kun i kap. 8 om universell utforming) til tross for nettopp denne konvensjonens tydeliggjøring av funksjonshemmedes menneskerettigheter. Dette vil vi komme tilbake til nedenfor.

Som i NOU 1999:27, meldingene om Grunnlovsendring og andre utredninger og meldinger om mangfold, representativitet osv., behandler St.meld. 38 spørsmål om mangfold og minoriteter. Men som vanlig fremgår det tydelig at funksjonshemmede ikke er omfattet av disse begrepene og hensynene.

For eksempel gir dette seg utslag i at hensynet til funksjonshemmede ikke er et premiss for drøftingen av NRKs rolle som en felles arena for hele befolkningen. Det opereres igjen med et snevert og selektivt mangfoldsbegrep, slik det kommer frem i kap. **9.3.2.4 Det fleirkulturelle Noreg** på s. 71:

Departementet understrekar at NRK har ei viktig rolle som ein felles offentleg arena for heile befolkninga i Noreg. Det inneber at NRK kontinuerleg må vurdere korleis ein best formidlar kunnskap om det fleirkulturelle Noreg og avspeglar mangfaldet i befolkninga.

Vi leter forgjeves etter noe i mediepolitikken generelt og denne meldingen spesielt, som kan gi et svar på hvordan NRK skal speile et reelt mangfold i befolkningen, et mangfold hvor også funksjonshemmede er regnet med som premissleverandører for å sikre et «flerfunksjonelt» perspektiv i NRK. Vi etterlyser et videre perspektiv som krever større variasjon i funksjonsevne blant programskapere og programutviklere, i valg av temaer og vinklinger, bl.a. debatttemaer, blant deltakere i debatter som ikke nødvendigvis handler om funksjonshemmede spesielt, jf. Medietilsynets påpekning i kap. 9.3.2.4 og som synlige programledere, journalister osv.

Hensynet til funksjonshemmede glipper strukturelt ved at mangfold avgrenses i likhet med føringene for mediepolitikken, til språklig og flerkulturelt mangfold. Dette finner vi også igjen i NRKs vedtekter og NRK plakaten.

Et annet eksempel på utelatelse av funksjonshemmede fra viktige styringsdokumenter er **Vær Varsom-plakaten**:

4.3. Vis respekt for menneskers egenart og identitet, privatliv, etnisitet, nasjonalitet og livssyn. Vær varsom ved bruk av begreper som kan virke stigmatiserende. Fremhev ikke personlige og private forhold når dette er saken uvedkommende.

Som nevnt innledningsvis har vi samlet et stort materiale som inneholder stigmatiserende og fordomsfull språk- og begrepsbruk, overskrifter og fremstillinger som ellers ville ført til høylytte reaksjoner fra en våken opinion. Det pågår stadig debatter om stigmatisering og diskriminering av de minoriteter som er eksplisitt nevnt i 4.3. Vi som overvåker holdningsklimaet når det gjelder funksjonshemmede, må derimot gang på gang konstatere at det er ytterst sjelden reaksjoner på medias språkbruk og fremstillinger som rammer funksjonshemmede, fra andre enn oss selv. Vi vil presisere at dette er ikke et særnorsk

fenomen, men et mønster som finnes igjen i andre land og har dypest sett med funksjonshemmedes generelt lave status å gjøre.

Det er svært merkbart og dokumentert at det har foregått en selvkritisk gjennomgang av begrepsbruk om noen minoriteter i norske redaksjoner de siste 10-15 år, jf. Østlandssendingens svarteliste fra 2004. Men denne selvsensuren synes ikke å ha omfattet funksjonshemmede i særlig grad. I vedlagte presentasjon⁴ finnes eksempler på begrepsbruk som uten tvil kan karakteriseres som hatprat. Det finnes derfor ingen saklig begrunnelse for å utelate funksjonshemmede fra punkt 4.3 i Vær Varsom-plakaten.

Menneskerettslige føringer og sivilsamfunnets anbefalinger

Norge ratifiserte CRPD i 2013. Konvensjonen tydeliggjør hva gjeldende menneskerettslige forpliktelser innebærer i et funksjonshemmet-perspektiv. Dette har vist seg absolutt nødvendig da funksjonshemmede ikke var identifisert som en diskriminert gruppe på den tiden menneskerettskonvensjonene ble laget.

Nedenfor vil vi vise hvilke forpliktelser Norge har i mediepolitikken. I forbindelse med at Norge skal avgi sin første rapport til CRPD-komiteen, har sivilsamfunnet laget en alternativ rapport. Vi inkluderer derfor anbefalinger derfra i dette innspillet⁵.

Den sentrale artikkelen er artikkel 8 *Bevisstgjøring*:

1. *Partene forplikter seg til å treffe øyeblikkelige, effektive og hensiktsmessige tiltak:*
b) *for å bekjempe stereotyper, fordommer og skadelig praksis knyttet til mennesker med nedsatt funksjonsevne, også de basert på kjønn og alder, på alle livets områder,*

I punkt 2 konkretiseres dette slik:

c) *å oppmuntre alle medier til å fremstille mennesker med nedsatt*

funksjonsevne på en måte som er i tråd med denne konvensjons formål,

d) *å fremme opplæringsprogrammer for bevisstgjøring om mennesker med nedsatt funksjonsevne og deres rettigheter.*

Sivilsamfunnet skriver dette i vår rapport:

32. *Art 8(2) c: Medias fremstilling av funksjonshemmede er ofte basert på stereotyper og fordomsfullt språk. I en rapport om mediedekning²⁵ fant forskerne en markant nedgang i oppslag om funksjonshemmede. Studien viste også at verken journalistutdanningen eller redaksjonene erkjente utfordringer knyttet til fremstilling av funksjonshemmede.*

Redaksjonene stilte seg skeptiske til å rekruttere funksjonshemmede journalister, og viste blant annet til at krav til tempo gjorde journalistyrket lite egnet for funksjonshemmede.

Medierapporten konkluderte med at de fleste læresteder for journalister ikke ville inkludere funksjonshemmede i undervisningen. CRPD er ikke pensum i journalistikkutdanningen.

Sivilsamfunnet ber CRPD-komiteen gi følgende anbefaling til norske myndigheter

A. *Innføre krav om opplæring om funksjonshemmede og CRPD i journalistutdanningen.*

⁴ «elleville gærninger» og «folk med de underligste handikap» av Berit Vegheim og Odd Volden, Stopp Diskrimineringen. Presentasjon holdt på konferanse i regi av Nasjonalt nettverk for forskning om funksjonshemmede, 10.5.2016.

⁵ Rapporten kan lastes ned her: http://ffo.no/globalassets/altrapptilfn_web.pdf

Artikkel 21 *Ytringsfrihet og meningsfrihet, og tilgang til informasjon* er en tydeliggjøring og konkretisering av artikkel 19 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og artikkel 13 i barnekonvensjonen:

Partene skal treffe alle hensiktsmessige tiltak for å sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne kan utøve retten til ytringsfrihet og meningsfrihet, herunder frihet til å søke, motta og meddele opplysninger og tanker av alle slag, på lik linje med andre, og ved alle former for kommunikasjon etter eget valg, som definert i artikkel 2 i denne konvensjon, inkludert ved:

- a) å sørge for at informasjon som er beregnet på allmennheten, gis til mennesker med nedsatt funksjonsevne i tilgjengelige formater og ved hjelp av teknologi tilpasset ulike former for nedsatt funksjonsevne, i rett tid og uten ekstra kostnader,*
- b) å godta og legge til rette for at mennesker med nedsatt funksjonsevne i samhandling med det offentlige kan bruke tegnspråk, punktskrift, alternativ og supplerende kommunikasjon, og alle andre tilgjengelige kommunikasjonsformer, -midler og -formater etter eget valg,*
- d) å oppmuntre mediene, herunder leverandører av informasjon via Internett, til å gjøre sine tjenester tilgjengelige for mennesker med nedsatt funksjonsevne,*
- e) å anerkjenne og fremme bruken av tegnspråk.*

I sivilsamfunnets rapport påpekes dette:

100. 21 d: Kringkastingsloven krever bare at norske tv-kringkastere med flere enn fem prosent seere (250 000) skal tekste sine sendinger kl. 18–23. Medietilsynet fører ingen aktiv kontroll, og har ingen sanksjonsmyndighet. Blinde og synshemmede får ikke tilgang til nyhetssendinger og andre tv-programmer, da det ikke stilles krav om dubbing.

Sivilsamfunnet ber CRPD-komiteen anbefale Norge å:

- B. Stille krav om tilgjengelighet for alle for medier som mottar pressestøtte.*
- C. Tv-kanaler som finansieres med offentlige midler må reflektere CRPDs formål.*
- D. Tegnspråkprogrammernes sendingstider må utvides og alle tv-sendinger tekstes.*

Forutsetninger for mangfold i mediene

Tilgjengelighet

Menings- og ytringsfrihet kan ikke realiseres i et vakuum, og det er nettopp dette artikkel 21 i CRPD er en erkjennelse av. Man må ha tilgang til informasjon og kunnskap og de kommunikasjonsmidler som er i bruk for å kunne ta del i den åpne og opplyste samtalen. Dette er langt fra tilfellet i dag.

I Norge har det som vist over, vært fravær av bevissthet om rammevilkårene for funksjonshemmedes ytringsfrihet. Det var derfor av enorm betydning at Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven som trådte i kraft i 2009, slår fast at brudd på plikten til å sikre universell utforming av IKT (inklusive nettsted), er diskriminering. At oppfyllelse av denne plikten er en forutsetning for at syns- og hørselshemmede skal kunne nyte ytringsfriheten, ikke engang er erkjent og forstått av mediene, fikk vi en kraftig påminnelse om da Aftenposten og andre medier gikk ut mot den nye forskriften om IKT, våren 2014. I stedet for å oppfylle sin folkeopplysningsplikt, skape bevissthet om at mange funksjonshemmede nå ville få realisert sin ytringsfrihet med de nye reglene, valgte medier i stedet å reise tvil om bruken av skattebetalernes midler som her:

<http://www.aftenposten.no/okonomi/Tvinger-alle-virksomheter-til-a-skaffe-seg-nye-nettsider-7526952.html>

Det ble ikke åpnet for kommentarer etter oppslaget.

Men under overskriften Villedende og tendensiøst, gir mange miljøer tilsvaer:

<http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Villedende-og-tendensiost-om-universell-utforming-7529346.html>

Vi ber utvalget merke seg hvor hatske mange av kommentarene er, noe som bør bekymre mediene som ellers er svært opptatt av betingelser for ytringsfrihetene, hvilke stemmer som ikke slipper til, hatprat osv. Mye av hetsen er direkte forårsaket av desinformasjonen som ble gitt i nyhetssaken.⁶

Sannheten er at norske medier ikke har tatt opp redaksjonelt eller invitert til en eneste debatt om vilkårene for funksjonshemmedes menings- og ytringsfrihet. En slik debatt ville vært aktuell ved innføringen av diskrimineringsloven i 2009, IKT-forskriften i 2014 og ratifiseringen av CRPD i 2013, samt rapporten fra sivilsamfunnet om CRPD i 2015. Dette til tross for at mange norske borgere fortsatt er stengt ute fra å delta i en åpen og opplyst samtale, fordi kommentarfelter og andre diskusjonsarenaer fortsatt er utilgjengelige for bl.a. leselistbrukere.

Spesielt om manglende tilgang på nyheter og informasjon på TV.

Teksting og tegnspråktolkning er ufravelige krav. Det samme gjelder dubbing, noe engelskspråklige medier har praktisert i årevis. Syns- og lesehemmede (mange grupper) går glipp av alt som sies på andre språk i f.eks. Dagsrevyen, TV2 nyhetene og Urix på NRK. Det er utenkelig at andre lisensbetalere ville finne seg i et så sterkt redusert informasjonsutbytte som det syns- og hørselshemmede fortsatt har til tross for at det i dag ikke finnes teknologiske hindringer eller andre gode løsninger.

Vi anbefaler utvalget å kontakte de organisasjoner som representerer grupper som har kommunikasjons- og informasjonsutfordringer spesielt for å få full oversikt.

Behov for mangfold av stemmer, perspektiver og kunnskap

Det er i dag unison enighet i de fleste redaksjoner om at det er påkrevet å sikre mangfold både når det gjelder kjønn og etnisitet for å kunne oppfylle mediens samfunnsoppdrag. Det er derfor påtakelig at det er like selvsagt at denne samme erkjennelsen ikke omfatter funksjonshemmede som er og har alltid vært, Norges største minoritet. Fraværet av funksjonshemmedes stemmer, perspektiver og kunnskap i mediene er øredøvende og burde gi grunn til bekymring eller i det minste et visst ubehag hos alle som er opptatt av å speile befolkningen og ivareta mediens samfunnsansvar.

⁶ Hatske kommentarer kom også etter dette oppslaget:

http://www.dagbladet.no/2014/04/03/kultur/meninger/hovedkronikk/kronikk/universell_utforming/32629138/. Dagbladet har slettet alt, men vi kopierte mange av dem. En av dem lød: Om en synshemmed har

problemer med en av mine websider så er løsningen enkel: ikke bruk min side, jeg kunne ikke brydd meg mindre. Kan jo ev lage en innledningsside med to knapper

"Trykk her om du er normal"

"Trykk her om du er en synshemmed taper som har kasta bort tiden min pga sosialistisk syting"

Det er tatt en rekke initiativer og grep for å sikre at kvinner og etniske minoriteter rekrutteres til journalistikk og mediefag, NRK (FleRe) og andre større mediebedrifter. I tillegg vektlegges mangfold blant faste eksperter, spaltister og bidragsytere til kronikk- og debattfora. Valg av temaer og vinklinger har uten tvil direkte sammenheng med hvilke ressurser mediene disponerer over mht. perspektiver og kompetanse. Ingen er i tvil om at det har skjedd svært store endringer over relativt kort tid når det gjelder hvordan kvinner, etniske, religiøse og seksuelle minoriteter (inklusive transpersoner), fremstilles i media i dag. Endringen dreier seg ikke bare om utskiftning av ord og begreper, men også i valg av perspektiv og temaer, dvs. hva som anses som interessant, viktig og korrekt. Dette har krevd en styrt og villet bevisstgjøring; det har ikke kommet av seg selv.

Vi merker oss at NRK ved utlysning av stilling nå har begynt å oppfordre kvalifiserte søkere med nedsatt funksjonsevne til å søke.⁷

Men når det kommer til kvalifikasjoner søkerne skal ha, er det helt selvfølgelig at det bare er flerkulturell kompetanse som teller:

Kvalifikasjoner

- *Vaktsjeferfaring fra nyhetsarbeid radio eller tv*
- *Stor samfunnsforståelse*
- *Et bredt nettverk og oversikt over aktørene i samfunnsdebatten*
- *Evne til å ta tydelige valg og gjøre prioriteringer i samsvar med NRKs strategi*
- *Gode allmennkunnskaper og sikker språkføring*
- *Høy etisk bevissthet*
- *Aktivt og bevisst forhold til sosiale medier og ny teknologi*
- *Flerkulturell kompetanse*

Det er nettopp den manglende kompetansen i media som er hovedproblemet.

Det er på denne bakgrunn ikke underlig at funksjonshemmede opplever seg fremmedgjort og stigmatisert i og av media. Fortsatt dominerer de stereotype fortellingene om ofrene og heltene, tragedien og vekkelseshistorien, jf. pkt. 32 sitert over og vedlagte presentasjoner. Myten om den unike tapre som til tross for lidelsen, klarer alt og er en gladjente, gjenskapes kontinuerlig, og får stå uimotsagt, til tross for det selvmotsigende i at «den unike» oppstår utallige ganger i mediene.

Medias fremmedgjøring kommer også til uttrykk ved at funksjonshemmede alltid betegnes som «de funksjonshemmede»; en manifestasjon av journalistenes avstand til denne befolkningsgruppen, dvs. nok en bekreftelse på at redaksjonen ikke speiler befolkningen. Dette blir særlig tydelig når ordet «de» blir borte som følge av holdningsendringer. I dag er det få journalister som føler for å si «de homofile», og det er velkjent at det nå stort sett bare er religiøse miljøer som insisterer på å si «de homofile».

Siden svært få funksjonshemmede slipper til i media med sitt språk og sine perspektiver, både i redaksjonene og i spaltene og programmene, foregår det i liten grad en korreksjon og en utskiftning av tradisjonelle oppfatninger, forestillinger og perspektiver. Dette ser vi tydelig i valg av tema og perspektiv når mediene er opptatt av funksjonshemmede. Det er det medisinske perspektivet som styrer vinklingene, enten saken/programmet kun dreier seg om å leve med diagnosen, lidelsen, sykdommen, et konsept som er blitt svært trendy

⁷https://www.webcruiter.no/WcMain/advertviewpublic.aspx?oppdragsnr=3024676009&company_id=238765&Link_source_id=0&use_position_site_header=0

internasjonalt og nasjonalt, eller om saken egentlig skulle handlet om noe annet som utfordringen med å få seg jobb når man har en funksjonsnedsettelse.

Her vil vi belyse konsekvensene av manglende mangfold ved et eksempel fra vår egen virksomhet, nemlig medias dekning av diskriminering og hatkriminalitet. Blant de ordene som mangler i oppslag om funksjonshemmede er diskriminering, ekskludering og hatkriminalitet. Dette er ord som ofte benyttes i oppslag om andre marginaliserte grupper, og media bidrar på den måten til å opplyse om et fenomen som er et viktig samfunnsproblem. Det motsatte skjer når funksjonshemmede utsettes for tilsvarende handlinger og praksiser. Hendelsen formidles som et enkeltstående tilfelle, en beklagelig, trist eller tragisk hendelse som dessverre rammer en person i rullestol, en autist osv. Det faktum at mennesker med ulike funksjonsnedsettelser er særlig utsatt for diskriminering og hatkriminalitet⁸, og at dette er et viktig samfunnsproblem, formidles ikke. Vi har solid dokumentasjon i vårt omfattende materiale innenfor dette feltet som viser at media er en aktiv bidragsyter til å tilsløre, bortforklare og individualisere alvorlige fenomener som utgjør et samfunnsproblem og skulle vært behandlet som det.⁹ Media spiller en viktig rolle i å få på plass erkjennelse blant politikere og andre. Når media svikter fordi ingen har tilstrekkelig kunnskap og eller interesse for feltet, bremser det inngrep og innsatser fra myndigheter, tjenesteapparat, politi osv.¹⁰

Den virkelige trusselen mot demokratiet

Fraværet av stemmene, perspektivene og kompetansen er en reell trussel mot demokratiet, noe også Vær Varsom-plakaten minner mediene om:

1.4. Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle.

Som vist over, har vi i vårt arbeid vært særlig opptatt av å dokumentere utenforskap og diskriminering: den systematiske utelatelsen av funksjonshemmede i utredninger og andre politiske dokumenter, tiltak og debatter som handler om ytrings- og meningsfrihet, representativitet og mangfold, diskriminering og hatkriminalitet. Dette fraværet har vi også forsøkt å få plassert på dagsorden gjennom media i 14 år, uten å lykkes. En nærliggende forklaring på at eksklusjon av funksjonshemmede ikke har samme interesse og relevans for media som andre ekskluderte og utsatte grupper, er at media har de samme perspektivene og holdningene som ligger til grunn for den systematiske utelatelsen fra samfunnet forøvrig.

⁸ Tall fra England og Wales viser at dette er den hyppigste typen hatkriminalitet etter rasisme. Tallene har steget i takt med kompetanse- og erkjennelsesnivå i straffeapparatet, dvs. mørketall synker.

⁹ En av våre reaksjoner er publisert <http://www.aftenposten.no/meninger/kommentarer/Mennesker-rangeres-6940965.html>

¹⁰ Vi har flere kilder som dokumenterer sammenheng mellom mediernes erkjennelsesnivå og myndighetenes inngripen, bl.a. når det gjelder hatkriminalitet.

En av de mest skjellsettende på feltet er Quarmby, Katharine (red.) 2008: Getting away with murder. Quarmby er selv journalist og beskriver den samme situasjonen i UK som vi erfarer i Norge.

En sentral norsk kilde er Bruknaapp, Gisle 2009: Hatkriminalitet, UiO. Masteroppgave som viser hvordan noen få hendelser med stor mediedekning på kort tid førte til erkjennelse og rettslig vern mot hatkriminalitet mot homofile.

Vi kan med sikkerhet si at det definitivt ikke skyldes at media ikke er opptatt av mangfold, diskriminering og demokrati, men i Norge som i andre land, regnes ikke funksjonshemmede med på linje med andre utsatte og marginale grupper på denne dagsordenen.

Det er svært bekymringsfullt at funksjonshemmedes manglende ytringsfrihet og pressens fremstilling av funksjonshemmede ikke er inkludert i noen av de programsatsinger eller forskningsprosjekter som pågår f.eks. Status for ytringsfriheten, forskning ved HL-senteret, Senter for tverrfaglig kjønnsforskning ved UiO og innenfor mediefag. Kunnskapstilfanget påvirker hele tiden hva som settes på dagsorden og hva som oppfattes som de viktigste samfunnsproblemene. Dette er en selvforsterkende prosess.

Realiteten er imidlertid at det er de oversette og ignorerte stemmene og perspektivene som ikke savnes, og som heller ikke etterlyses, som utgjør den virkelige trusselen mot demokratiet. Og når disse stemmene heller ikke får slippe til med påpekning av dette faktum, er ikke ytringsfriheten reell for alle.

Stopp Diskrimineringen vil derfor avslutte med å oppfordre Mediemangfoldsutvalget til å sikre at funksjonshemmede ikke enda en gang blir utelatt fra dagsorden om mangfold i mediene. Vi håper utvalget vil vie tid til drøftinger av de funn, synspunkter og kritiske merknader som kommer frem i de kilder vi har vist til og i dette innspillet.

Vi er klar over at utvalget ikke vil kunne gjennomføre forskning selv, men vi vil oppfordre utvalget til å gjøre noen enkle kvantitative kartlegginger av hvilke stemmer som slipper til i debatter om mangfold, vilkår for ytringsfrihet, underrepresentasjon, diskriminerende holdninger, hatprat, hatkriminalitet osv. for selv å skaffe seg et visst faktagrunnlag for å belyse blant annet følgende:

Når hadde Dagsnytt Atten eller andre debattfora en debatt der funksjonshemmede slapp til alene eller sammen med de andre grunnlagene for å diskutere disse temaene?

Hvor stort mangfold er det i utvalget av kilder og stemmer fra funksjonshemmede sammenlignet med andre grunnlag, som mediene bruker som eksperter, faste spaltister, skribenter og debattanter osv.?

Vi bistår mer enn gjerne med ytterligere dokumentasjon som måtte ønskes. Vi stiller også svært gjerne opp på et møte i utvalget for å underbygge våre synspunkter ytterligere.

Oslo, 23.5.2016

Med vennlig hilsen

for Stopp Diskrimineringen

Berit Vegheim